

**Zpráva ECDC o významných přenosných infekčních nemocech za 10. kalendářní týden,
3. – 9. března 2024 / ECDC Communicable Disease Threats Report, Week 10,
3 – 9 March 2024**

Podle materiálu ECDC volně zpracovalo Oddělení epidemiologie infekčních nemocí, CEM, SZÚ

Zdroj: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/communicable-disease-threats-report-3-9-march-2024-week-10>

Seznam onemocnění uvedených v aktualizaci za poslední týden:

- 1. Přehled epidemiologie respiračních virů v EU/EHP**
- 2. Klasifikace variant SARS-CoV-2**
- 3. Sexuálně přenosné infekce - nárůst případů v roce 2022, surveillance v EU/EHP**
- 4. Nárůst případů psitakózy hlášený některými členskými státy EU/EHP**
- 5. Stažení výrobku z trhu: Chlorid sodný 0,9 % 30 ml společnosti InterPharma v souvislosti s kontaminací *Ralstonia pickettii***
- 6. Cholera – Komory, 2024**
- 7. MERS-CoV, celosvětově**

1. Přehled epidemiologie respiračních virů v EU/EHP

Syndromická surveillance v primární a sekundární péči ukazuje, že aktivita respiračních virů zůstává zvýšená, z velké části je způsobena chřipkou. Na úrovni jednotlivých zemí přetrvává stabilní nebo klesající vývoj.

V posledních čtyřech týdnech byl v zemích EU/EHP zaznamenán v celkové pozitivitě chřipky v primární péči klesající trend.

Většina hlásících zemí má v sentinelové primární péči stále pozitivitu chřipky nad 10%.

Na úrovni EU/EHP zůstává pozitivita chřipky spojená se SARI zvýšená a je pozorován klesající trend ve většině hlásících zemí.

Většina hlásících zemí zaznamenává střední nebo nízkou intenzitu chřipky, rozsáhlé geografické rozšíření a vyšší výskyt chřipce podobných onemocnění (ILI).

Ve většině zemí nadále převládá chřipka subtypu A(H1)pdm09. Byl zaznamenán nárůst detekce chřipky typu B, chřipka B celkově zůstává na nízké úrovni.

Průběžné odhady účinnosti chřipkové vakcíny pro sezónu 2023-2024 naznačují, že až 53 %, resp. 44 % osob očkovaných v zařízeních primární péče bylo chráněno proti mírnému a těžkému průběhu chřipky.

Aktivita RSV se na úrovni EU/EHP celkově snížila, na úrovni jednotlivých zemí zůstává situace různorodá.

2. Klasifikace variant SARS-CoV-2

Od poslední aktualizace ze dne 16. února 2024 neprovedlo ECDC k 1. březnu 2024 žádné změny v klasifikaci variant vzbuzující obavy (VOC), zájmových variant (VOI), sledovaných variant (VUM) a deeskalovaných variant.

V EU/EHP dominuje varianta BA.2.86. V 7. týdnu (od 12. do 18. února 2024) je podíl BA.2.86 v EU/EHP 90,3 % (rozmezí: 83,3- 96,6 %).

Dne 2. února 2024 byla linie BA.2.87.1 klasifikována jako sledovaná varianta (VUM). V současné době byl v Jižní Africe identifikován pouze malý počet sekvencí (9). Tato linie zde

cirkuluje v nízké míře od září 2023, bez jasných známek nárůstu podílu nebo dopadu na epidemiologické ukazatele. K 7. březnu 2024 nebyla linie BA.2.87.1 mimo Jižní Afriku zjištěna.

BA.2.87.1 je geneticky odlišná od současných cirkulujících variant. Nese přibližně 100 mutací ve srovnání s rodičovskou linií BA.2. Protein BA.2.87.1 má odlišnou N-koncovou doménu, včetně několika velkých delecí. To by mohlo potenciálně souviset s významným posunem antigenních vlastností. K objasnění vlastností této varianty jsou zapotřebí další studie. Je nepravděpodobné, že by varianta BA.2.87.1 měla v blízké budoucnosti vliv na epidemiologickou situaci v EU/EHP.

V zemích EU/EHP se vyskytují linie podobné XBB.1.5+F456L s podílem 3,4% (rozmezí: 0-9,5 %). Podíl variant XBB.1.5-like+F456L v EU/EHP celkově klesá.

V EU/EHP podíl variant podobných XBB.1.5+L455F+F456L klesá (rozmezí: 0-8,3 %).

Ostatní linie podobné XBB.1.5 se v EU/EHP vyskytují ve velmi nízké míře a jejich podíl klesá (rozmezí: 0-1,9 %).

3. Sexuálně přenosné infekce - nárůst případů v roce 2022, surveillance v EU/EHP

V roce 2022 hlásily země EU/EHP celkem 322 780 případů bakteriálních pohlavně přenosných infekcí (STI), což je nejvyšší počet hlášení v rámci surveillance EU/EHP od doby, kdy ECDC začalo shromažďovat údaje (údaje poskytnuté Spojeným královstvím do roku 2019 nejsou zahrnuty), překonal se tak předchozí vrchol z roku 2019.

V roce 2022 ve srovnání s rokem 2021 vzrostl počet hlášení chlamydií, kapavky a syfilis na 100 000 obyvatel o 16 %, 48 % a 34 %.

Chlamydie: V roce 2022 nahlásilo 27 zemí EU/EHP celkem 216 508 potvrzených případů chlamydií. Jedná se o 16% nárůst ve srovnání s rokem 2021 a 15% nárůst ve srovnání s rokem 2018. Nejčastěji byly v roce 2022 chlamydie zjištěny u žen ve věku 20-24 let (968 případů na 100 000 obyvatel), s 18% nárůstem ve srovnání s rokem 2021. V roce 2022 bylo hlášeno 20 % případů s informacemi o přenosu mezi muži majících sex s muži (MSM), což představuje nárůst o 72 % případů u MSM od roku 2018.

Kapavka (gonorrhoea): Za rok 2022 nahlásilo 28 zemí EU/EHP celkem 70 881 potvrzených případů kapavky. Jde o 48% nárůst ve srovnání s rokem 2021 a 59% nárůst ve srovnání s rokem 2018. Nejvyšší výskyt byl u mladých osob ve věku 20-24 let, jak u mužů (99,6 případů na 100 000 obyvatel), tak u žen (48,1 případů na 100 000 obyvatel). Ve všech věkových a genderových skupinách se počet hlášených případů nejvíce zvýšil u žen ve věku 20–24 let, o 63 % (v roce 2022 ve srovnání s rokem 2021). Většina případů kapavky v roce 2022 byla hlášena v souvislosti s MSM přenosem (60 %). Od roku 2018 do roku 2022 došlo k 97% nárůstu případů hlášených u HIV-negativních MSM.

Syfilis: Za rok 2022 nahlásilo 29 zemí EU/EHP celkem 35 391 potvrzených případů syfilis. Nemocnost byla 8,5 případů na 100 000 obyvatel, což je 34% nárůst ve srovnání s rokem 2021 a 41% nárůst ve srovnání s rokem 2018. Většina případů syfilis s informacemi o způsobu přenosu byla hlášena v souvislosti s MSM (74%). V roce 2022 se případy syfilis zvýšily o 31 % mezi heterosexuálními ženami a o 29 % mezi heterosexuálními muži ve srovnání s rokem 2018. V roce 2022 bylo hlášeno 69 potvrzených případů vrozené syfilis ze 14 zemí EU/EHP, z 11 zemí bylo nulové hlášení. V roce 2021 bylo vykázáno 55 případů z 11 zemí (z 24 zemí, které údaje hlásí). Počet případů hlášených v letech 2022 a 2021 představuje celkový nárůst hlášení vrozené syfilis v EU/EHP, který následuje po poklesu hlášení v roce 2020. Nárůst vrozené

syfilis v roce 2022 odpovídal i souběžnému zvýšenému výskytu syfilis u žen a heterosexuálních mužů v několika zemích EU/EHP.

Lymfogranuloma venereum: V roce 2022 bylo ve 23 zemích EU/EHP hlášeno 2 059 případů lymfogranuloma venereum (LGV), což představuje nárůst o 58 % ve srovnání s rokem 2021, kdy bylo hlášeno 1 302 případů z 23 zemí. Téměř všechny případy LGV v roce 2022 byly hlášeny mezi MSM.

Rok 2023: Podle údajů z otevřených zdrojů pokračoval v několika zemích EU/EHP vzestupný trend bakteriálních STI i v roce 2023. Počet případů chlamydií se v roce 2023 nadále zvyšoval. Ve srovnání s předchozími lety došlo k nárůstu o 7 % v Dánsku a 25 % v Irsku (10 935 případů v roce 2022, 13 718 případů v roce 2023).

O nárůstu počtu případů v roce 2023 informovala také média a oficiální zdroje u kapavky. Nedávný článek v Eurosurveillance potvrdil v Dánsku vzestupný trend případů kapavky během prvních šesti měsíců roku 2023. Ve Španělsku byl počet potvrzených případů do 52. týdne roku 2023 o 92 % vyšší než v roce 2022 (11 857 případů v roce 2022, 22 745 případů v roce 2023). Podobně na Islandu byl počet STI diagnóz hlášených do srpna 2023 (213) vyšší než za celý rok 2022 (158). Údaje publikované Health Protection Surveillance Center naznačují, že v Irsku se v prvních 39 týdnech roku 2023 zvýšil počet hlášených případů kapavky u mužů i žen. Nejvyšší nárůst byl však zaznamenán u žen ve věku 20 až 24 let (212 %). Podle RIVM (Nizozemský národní institut pro veřejné zdraví a životní prostředí) měli ženy a heterosexuální muži do 25 let častěji kapavku než ostatní skupiny populace.

V roce 2023 se také zvýšil počet případů syfilis. Ve Španělsku byl počet potvrzených případů do 52. týdne v roce 2023 o 68 % vyšší než v roce 2022 (4 910 případů v roce 2022, 8 277 případů v roce 2023). V Německu bylo zaznamenáno v roce 2023 celkem 9 089 případů syfilis (8 319 v předchozím roce, nárůst o 9 %).

Hodnocení ECDC

U všech sledovaných bakteriálních pohlavně přenosných chorob počet případů v roce 2022 převyšuje počty hlášených případů zaznamenaných v roce 2019. Během pandemie covid-19 byl pozorován pokles počtu hlášených případů STI. Nárůst v roce 2022 pravděpodobně naznačuje zlepšení při vyšetřování případů po obnovení služeb v oblasti sexuálního zdraví a testování a zlepšení v kapacitách při hlášení případů a dalšího šetření. V některých zemích byly nabídnuty rozšířené možnosti testování prostřednictvím online testovacích služeb. Je také možné, že k nárůstu mohly přispět změny v sexuálním chování a praktikách. Jedná se ale o pracovní hypotézy, je zapotřebí další sledování, aby bylo možné porozumět faktorům, které tyto nárůsty způsobují s cílem účinně zacílit intervence v oblasti veřejného zdraví. Je však třeba přijmout okamžitá opatření ke zvýšení povědomí mezi mladými lidmi o důležitosti používání kondomů a testování STI.

V roce 2022 došlo k prvnímu významnému nárůstu syfilis mezi heterosexuálními muži a ženami v EU/EHP. To bylo současně v některých zemích doprovázeno nárůstem vrozené syfilis, což naznačuje potřebu posílit národní programy prenatálního screeningu. Je důležité zajistit přístup k prenatální péči pro skupiny populace, které jsou nejvíce ohroženy vertikálním přenosem, a zavést opatření ke kontrole přenosu syfilis.

MSM mají v EU/EHP nejvyšší zastoupení u hlášených případů syfilis, kapavky a LGV. MSM, kteří mají pohlavní styk bez kondomu s náhodnými partnery, mají více sexuálních partnerů nebo se pohybují v oblasti sexuálních služeb s vyšší prevalencí infekcí, patří mezi zvláště ohroženou skupinu infekcemi STI. Přibližně od roku 2015 se počet hlášení STI mezi MSM s HIV negativním statutem zvýšil, což se shoduje s rozšířením preexpoziciční profylaxe (PrEP) pro HIV a lepší detekcí případů díky pravidelnému screeningu STI u uživatelů PrEP. Mezi MSM s

vyšším rizikem pohlavně přenosných chorob lze uvažovat o několika intervencích, jako je například pravidelné testování, propagace používání kondomů, komplexní výchova k sexuálnímu zdraví a zapojení komunitních terénních a podpůrných služeb.

Akce ECDC:

ECDC spolu s partnery, jako je Mezinárodní unie proti sexuálně přenosným infekcím (IUSTI - the International Union Against Sexually Transmitted Infections) a regionální kancelář WHO pro Evropu, současně se zapojením organizací občanské společnosti, si klade za cíl podporovat země v boji proti pohlavně přenosným nemocem jako problému veřejného zdraví. ECDC bude udržovat úzký dialog se zeměmi EU/EHP a usnadní sdílení výsledků vyšetřování, výměny osvědčených postupů a bude poskytovat vědeckou a laboratorní podporu. ECDC dále pracuje na shromažďování stávajících údajů z průzkumů sexuálního chování, což je klíčové pro pochopení základních faktorů.

Prostřednictvím sítě Euro-GASP sleduje ECDC v EU/EHP trendy antimikrobiální rezistence *Neisseria gonorrhoea*. Lze nabídnout zemím podporu v oblasti testování antimikrobiální citlivosti nebo pomoc s celogenomovou sekvenací.

Počínaje rokem 2024 zapojí ECDC síť STI do revize cílů sledování STI, dohodne se na aktualizovaných cílech specifických pro onemocnění a vypracuje surveillance programy specifické pro každou STI. V roce 2024 bude zahájen program pro monitorování STI v EU/EHP, který se zaměří na lepší přehled o situaci v regionu a na identifikaci oblastí, kde je třeba zlepšit stávající snahy o prevenci a kontrolu.

4. Nárůst případů psitakózy hlášený některými členskými státy EU/EHP

Dne 1. března 2024 zveřejnily orgány veřejného zdraví v Dánsku zprávu popisující od prosince 2023 nárůst případů psitakózy. Od 20. prosince 2023 bylo k 1. březnu 2024 hlášeno 23 případů psitakózy u lidí. Dánsko obvykle hlásí v průměru 15-30 případů ročně.

Údaje zveřejněné orgány veřejného zdraví v Německu ukazují nárůst případů psitakózy na konci roku 2023. K 5. březnu 2024 hlásily německé úřady veřejného zdraví šest případů v roce 2024.

Dne 5. března 2024 WHO zveřejnila DON (Disease Outbreak News - <https://www.who.int/emergencies/disease-outbreak-news/item/2024-DON509>), popisující situaci psitakózy v evropském regionu. K 7. březnu hlásilo zvýšený výskyt pět zemí (Rakousko, Dánsko, Německo, Švédsko a Nizozemsko).

Chlamydie (Chlamydophila) psittaci se vyskytují v evropských populacích ptáků. V několika zemích EU byly hlášeny případy psitakózy u lidí. Počet případů často kolísá sezónně i meziročně. Epidemiologii psitakózy obvykle ovlivňují místní faktory. Současná hlášení ukazují na nárůst případů v pěti zemích EU/EHP. Přeshraniční epidemiologické souvislosti mezi případy nelze identifikovat. V některých zemích může navíc diagnostickou účinnost, a tedy i zjevný nárůst ročních počtů případů, ovlivnit také zvýšené používání citlivějších diagnostických metod (tj. panelů PCR pro účely screeningu).

Poskytovatelé zdravotní péče by si měli být vědomi rizika infekce *Chlamydia psittaci* u osob, které chovají ptáky nebo s nimi manipulují. Aby se snížilo riziko infekce, je třeba se vyhnout úzkému kontaktu s ptáky (nemocnými nebo zdravými). Je třeba informovat osoby, které jsou v kontaktu s volně žijícími a/nebo domácími ptáky, že riziko nákazy člověka lze zmírnit hygienickými opatřeními, jako je například mytí rukou a správnou technikou čištění prostředí.

5. Stažení výrobku z trhu: Chlorid sodný 0,9 % 30 ml společnosti InterPharma v souvislosti s kontaminací *Ralstonia pickettii*

Souhrn:

Dne 1. prosince 2023 vydal Therapeutic Goods Administration (TGA) v Austrálii oznámení o stažení všech šarží 30ml ampulí chloridu sodného 0,9 % Interpharma Pty Ltd na úrovni spotřebitelů:

- Balení sterilního izotonického roztoku chloridu sodného, pro inhalační terapie, výrobce Legency Remedies Private ARTG ID: 370471;
- Irigační kapalina, pro lékařský/chirurgický postup, výrobce Legency Remedies Private ARTG ID: 370408).

TGA také vydala preventivní karanténu pro dva další produkty chloridu sodného ze stejného výrobního zařízení.

Produkt byl spojen klastrem případů spojených s infekcí *Ralstonia pickettii* v Austrálii (<https://www.tga.gov.au/news/safety-alerts/safety-alert-potential-contamination-some-saline-products-ralstonia-pickettii>). Podle prohlášení Ministerstva bylo k 28. listopadu 2023 v Austrálii zjištěno 44 suspektních případů a mikrobiologická analýza identifikovala indické a řecké solné produkty jako možný zdroj kontaminace.

Aktualizace

Dne 23. února 2024 Německo oznámilo probíhající vyšetřování jedenácti infekcí *R. pickettii*, zjištěných mezi zářím a listopadem 2023 v 5 různých spolkových zemích. V roce 2024 nebyl identifikován žádný případ. Událost byla hlášena prostřednictvím systému včasného varování a reakce (EWRS).

Podle zprávy EWRS epidemiologická šetření nezjistila žádné léčivé přípravky, které by byly konzistentně podávány všem pacientům, kromě chloridu sodného, který se používá buď jako infuzní nebo irigační roztok. Mezi případy nebyly identifikovány žádné společné lékařské postupy. Porovnání genetických klastrů mezi Německem a Austrálií odhalilo rozdílnost ve 26 alelách, takže není jednoznačné, zda jsou ohniska v obou zemích spojena s kontaminovanými produkty od stejného výrobce. Probíhá další šetření.

V lednu 2024 byl v Eurosurveillance publikován článek, který popisuje, že *R. pickettii* byla detekována ve vzorcích od tří pacientů léčených v nemocnici terciární péče v Německu bez jasné místní epidemiologické souvislosti; podle článku tento výskyt překročil běžnou detekci druhů *R. pickettii* v klinických vzorcích v této nemocnici (maximálně jeden pozitivní vzorek ročně v letech 2014–2022) a spustilo se vyšetřování ohniska

(<https://www.eurosurveillance.org/content/10.2807/1560-7917.ES.2024.29.3.2400010>).

Hodnocení ECDC

Ralstonia pickettii je oportunní patogen, který postihuje zejména imunokompromitované jedince, často s vážnými následky. V případě, že jsou pacienti vystaveni kontaminovanému léčivému přípravku, jako je sterilní chlorid sodný, je riziko infekce vysoké s možnými vážnými následky pro imunokompromitované pacienty.

Akce:

ECDC vyzývá země EU/EHP, aby prošetřily a nahlásily jakékoli potenciální klastry *R. pickettii*, zejména ve zdravotnických zařízeních, a aby zveřejňovaly aktualizace situace prostřednictvím EpiPulse. Jakékoli detekované izoláty by měly být dále vyšetřeny celogenomovou sekvenací a soubory sekvencí by měly být sdíleny ve veřejně dostupné

databázi, například NCBI GenBank. ECDC bylo v kontaktu s kolegy z WHO/EURO, kteří si od WHO/WPRO vyžádali další informace týkající vyšetřování případů z Austrálie.

Další informace:

Ralstonia pickettii je nefermentativní gramnegativní bakteriel a oportunní patogen, vyskytující se jak ve zdravotnictví, tak v prostředí. Jedná se o vodní mikroorganismus, který může přežít v jakémkoli vodním zdroji a může kontaminovat intravenózní léky, lahve s hemokulturami, destilovanou vodu, fyziologické roztoky a další roztoky používané u pacientů. Kromě toho má *R. pickettii* tendenci vytvářet a udržovat biofilmy v plastovém průmyslovém vodovodním potrubí. *R. pickettii* není vysoce virulentním, ale často oportunním patogenem, který postihuje zejména imunokompromitované jedince.

6. Cholera – Komory, 2024

Souhrn:

Dne 31. ledna 2024 připlula loď s 25 osobami z Tanzanie do Moroni, hlavního města souostroví Komory. Jedna osoba na palubě zemřela s podezřením na cholery a několik lidí mělo příznaky onemocnění. Ministerstvo zdravotnictví Komor vyhlásilo outbreak cholery 2. února 2024. První lokálně přenesené případy na Komorách byly hlášeny 5. února. Po nárůstu případů cholery na Komorách během února oznámila Mayotte Regional Health Agency (ARS Mayotte) posílení kapacit zdravotního dozoru na ostrově, včetně komunikace o riziku pro zdravotníky a cestující.

Aktualizace: Od poslední aktualizace z 25. února bylo na Komorách ke dni 4. března 2024 hlášeno 21 nových případů cholery.

Od začátku epidemie bylo k 4. březnu 2024 potvrzeno 140 případů cholery včetně šesti úmrtí. Případy byly hlášeny z ostrovů Grande Comore (136), Moheli (3) a Anjouan (1).

Mezi Komorským souostrovím a francouzským územím Mayotte dochází k častému nedokumentovanému pohybu obyvatelstva. Od roku 2000 nebyly na území Mayotte zaznamenány žádné případy cholery. Regionální zdravotní agentura v Mayotte situaci pečlivě sleduje a vytvořila plán reakce na prevenci a omezení importu cholery.

Hodnocení ECDC: Vzhledem k časté migraci a možnému nedokumentovanému pohybu osob mezi souostrovím Komory a francouzským územím Mayotte hodnotí ECDC pravděpodobnost zavlečení cholery na Mayotte jako mírnou. V této souvislosti a s ohledem na zjištěném využívání vody z rizikových zdrojů (řeky, studny) na ostrově, je riziko cholery pro obyvatelstvo žijící na Mayotte hodnoceno jako střední.

Na francouzském území Mayotte byly posíleny činnosti pro včasnou detekci a další reakci, a také pro zvyšující se informovanost mezi zdravotnickými pracovníky a na vstupních místech na území Mayotte.

7. MERS-CoV, celosvětově

Od předchozí aktualizace z 12. února nebyly do 4. března 2024 Světovou zdravotnickou organizací (WHO) ani národními zdravotnickými orgány hlášeny žádné nové případy MERS-CoV.

Poslední hlášený případ se vyskytl 26. října 2023 v Saúdské Arábii.